

Õiguskantsler

Elmar Vaher
peadirektor
Politsei- ja Piirivalveamet
ppa@politsei.ee

Teie 06.09.2019 nr

Meie 18.09.2019 nr 7-4/191117/1904573

Isikut tõendavate dokumentide väljastamine

Austatud Elmar Vaher

Teatasite, et Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) ei järgi õiguskantsleri soovitusi Eesti kodanikule isikut tõendavate dokumentide väljastamise kohta.

Juhin veelkord tähelepanu, et PPA praktika jätta isikut tõendav dokument seaduses ja ministri määruses kehtestatud tähtajaks väljastamata, on õigusvastane. Õigusriigis ei või ametiasutus seada inimesele selliseid piiranguid, milleks pole seaduslikku alust.

Kui Eesti kodanik taotleb uusi isikut tõendavaid dokumente, sest seniste dokumentide kehtivusaeg lõpeb, tuleb talle dokumendid väljastada viivitusega [vastavalt isikut tõendavate dokumentide seadusele](#) ja selle alusel antud [siseministri määrusele](#). PPA rikub kehtivaid õigusakte, seades isikut tõendavate dokumentide väljastamise sõltuvusse topeltkodakondsust puudutavate asjaolude väljaselgitamisest. Isikut tõendavate dokumentide väljastamine ja kodakondsus on erinevad õiguslikud küsimused. Kodakondsusküsimus tuleb lahendada eraldi menetluse raames.

Siseministri määrus sätestab, millisel juhul on lubatud dokumentide väljaandmise menetluse tähtaega pikendada. Menetlustähtaega võib pikendada ainult juhul, kui isikut tõendava dokumendi väljaandmise seadusliku aluse või taotleja isikusamasuse kontrollimine kestab taotluse läbivaatamiseks ettenähtud tähtajast kauem ([määruse](#) § 35 lg 1). Kuni inimesel on Eesti kodakondsus, tuleb talle anda Eesti dokumendid. Dokumentide väljastamise üle otsustamisel ei ole haldusorganil kaalutusõigust.

Mõistagi tuleb PPA-l kontrollida topeltkodakondsust puudutavaid asjaolusid, kui ilmneb, et inimesel on peale Eesti kodakondsuse ka mõne muu riigi kodakondsus. See ei anna aga alust viivitada Eesti kodaniku isikut tõendavate dokumentide väljastamisega. Haldusmenetlus on ametiasutuse tegevus määruse või haldusakti andmisel, toimingu sooritamisel või halduslepingu sõlmimisel ([haldusmenetluse seaduse](#) § 2 lg 1). Igal haldusmenetlusel on oma eesmärk. Kui inimene soovib uuendada isikut tõendavaid dokumente, peab PPA välja selgitama need asjaolud, mis puudutavad selle taotluse lahendamist.

PPA peab andma Eesti kodanikule uued isikut tõendavad dokumendid, kui seniste dokumentide kehtivusaeg lõpeb. Inimene on Eesti kodanik, kui riik on teda kodanikuna tunnustanud ning temalt ei ole kodakondsust ära võetud. Ainult juhul, kui inimene taotleb Eesti kodaniku dokumente

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

esmakordselt, ei ole võimalik isikut tõendavaid dokumente välja anda enne, kui on tõendatud tema Eesti kodakondsusesse kuulumine. Ometi on ka sellisel juhul PPA otsus kodakondsuse tõendamise ning isikut tõendavate dokumentide väljaandmise kohta eraldi õiguslikud otsustused.

Kui selgub, et Eesti kodanikul on ka muu riigi kodakondsus ja ta ei ole sünnijärgne Eesti kodanik, peab PPA algatama menetluse kodakondsuse kaotanuks lugemise kohta. Inimest tuleb teavitada sellest, et seaduse kohaselt ei või tal olla teist kodakondsust ning et pärast Eesti kodakondsuse äravõtmist tunnistatakse Eesti kodaniku isikut tõendavad dokumendid kehtetuks.

Ka inimlikult peaks olema mõistetav, miks on dokumentide väljastamiseks kehtestatud lühikesed tähtajad. Inimene vajab isikut tõendavaid dokumente iga päev mitmete toimingute tegemiseks ning oma kodanikuõiguste teostamiseks. Kodakondsusega seotud haldusmenetlus võtab aga aega ning selle aja jooksul ei saa inimene (kellelt Eesti kodakondsust ei ole ära võetud) olla ilma Eesti kodaniku isikut tõendavate dokumentideta. Kodakondsuse kaotanuks lugemise menetlus ei pruugi alati lõppeda kodakondsuse äravõtmisega, sest inimene võib loobuda teisest kodakondsusest või leiab tõendamist sünnijärgse kodakondsuse olemasolu.

Välisriigi kodaniku isikut tõendavad dokumendid Eesti dokumente ei asenda. Ilma Eesti dokumentideta on inimesel väga keeruline Eestisse reisida. Riigipiiri seaduse (RiPS) kohaselt peab Eestist lahkudes või Eestisse saabudes välispiiri ületaval Eesti kodanikul olema kaasas kehtiv reisidokument või muu dokument, mis on välislepinguga ette nähtud välispiiri ületamiseks (RiPS § 11¹ lg 1). Eestisse saabudes lubatakse riigipiiri ületada ka Eesti kodanikul, kellel seda dokumenti kaasas ei ole, kui tema isik ja kodakondsus on tõendatud muude dokumentide alusel (RiPS § 11¹ lg 2). Sel juhul on aga tegemist erandliku juhtumiga, mis ei võimalda tõrgeteta piiriületust. Samuti ei ole võimalik, et Eesti riik väljastaks topeltkodakondsusega Eesti kodanikule Eestisse reisimiseks viisa. Ilma Eesti dokumentideta ei ole inimesel võimalik enda isikut elektrooniliselt tõendada ega kasutada elektrooniliseks asjaajamiseks loodud võimalusi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise